

Røða, hildin á fólka fundi á trettanda:

Forsætisráðharrin er farin um mark

Nú má eingin misskilja meg og halda, at eg havi nakað ímóti Nyrup. Eg kenni ikki mannin, men hann er helst ein góður hjúna felagi og góður faðir hjá børnum sínum. Tað sum vit finnast at, er hansara lutverk sum forsætisráðharri í Danmark. Men eftir tí vit hava skilt, so fær hann fullan stuðul frá hinum donsku flokkunum í tí yvirgangspolitikki, um hann rekur ímóti okkum. Okkum ger tað tí tað sama, um danski forsætisráðharrin eitur Nyrup ella okkurt annað, tí teir eru av sama súrdeiggi allir samlir. Hetta sœu vit eisini greitt á eitt samt fólkatungt tók undir við at knúgva fólksins greiða dóm á fólkaatkvøðuni tann 14. september 1946.

Vegna Fólkaftakið fyrri tjóðfundi skal eg takka tykkum øllum fyrri at tit eru komin oman á Vaglið henda trettanda dag jóla, og serliga skal eg takka øllum teimum, sum við sínum ídni hava gjørt tað møgulegt at koma saman her í kvøld.

Orsøkin til, at vit eru komin higar í dag, er tann at danski forsætisráðharrin er farin um mark. Fyri brátt trimum árum síðani, tann 1. mai 1995, fekk hann bræv frá skrivaranum hjá drøtingini, har hann fekk greið boð um, at tað var hann, sum skuldi taka ímóti undirskriftunum hjá Fólkaftakinum fyrri tjóðfundi. Hann hevði ikki meir enn høyrð hetta, fyrr enn hann stakk halan millum beinini og boðaði frá, at hann avlýsti Føroyaferð sína sum skuldi havt verið nakrar fáar dagar seinna.

Av tí at hann ikki kom higar, sendu vit undirskriftirnar til drøtingina, sum so sjálvandi læt Nyruppi tær, men tann 14. september 1995 hevði hann tann frekleika at læta eitt av skrivstovufólku sínum svara okkum, at vit ikki fingur tann tjóðfund, sum vit høvdu biðið um.

Harvið fór hann um tað markið sum er millum rætt og órætt og gjørdi seg til ein brotsmann. Hetta viðgekk hann eisini í brævinum, tí hann segði, at hann ikki kundi vísa grundgevingum okkara aftur, men segði at tær vóru søguligar. Sjálvandi vita vit, at forsætisráðharrin ikki hevur nógva virðing fyrri søguni, tí í hesum døgum er hann í holt við at avtaka tað danska ríkið, sum í meir enn túsund ár hevur verið frælst. Hann heldur helst, at frælsíð hjá døgum er ein søgulig fornleivd, sum ongan týðning hevur í dag. Men hetta hevur hann rætt til at gera, um so er at hann fær undirteku hjá tí danska fólkinum fyrri hesum.

Hin vegin hevur hann ikki rætt til at taka frælsíð frá einum øðrum ríki. Sjálvur vit hann helst ikki hvat eitt ríki er. Hann er nú komin higar at halda ríkisfund, og tosar um at hann skal hitta tveir aðrar forsætisráðharrar, sum stýra javnbjóðis portum av ríkinum. Sum hann tosar skuldi man trúð,

Vit búgva í einum øðrum ríki enn tí danska, sigur Zakarias Wang (Mynd: Jens Kristian Vang)

at hann heldur Føroyar vera eitt ríki og Grønland eitt annað. Hann sigur eisini, at ein heimastýrisslóg er ein stýrisskipanarlóg. Men um so er at vit líta í eitt danskt lógarsavn, so stendur eingin heimastýrisslóg har stýrisskipanarlígar lógir standa. Skulu vit finna heimastýrisslógina, so noyðast vit at leita har sum lógirnar um kommunalt sjálvstýri standa. Tí kemur hann ikki higar at hitta javnbjóðis partar, men kemur sum yvirmaðurin at hyggja eftir, um kommunustýrisformenn hansara duga nóg væl at útínna hansara harraboð.

Hetta hevur hann ongan rætt til, og tí er hann farin yvir um alt sømulegt mark. Hann hevur brotið fólka-rættin við at halda at hann – eftir at vit hava kravt at fáa frælsíð og útínna tað við at velja ein tjóðfund – framvegis er okkara forsætisráðharri og kann horeiggja sær so sum hann gjørdi fyrri tann 9. juni 1995 tá hann kundi

selja okkum ein banka fyrri at styrkja stuðul sína í Danmark.

Hesir dagar eru farnir. Tá hann nú kemur til ríki okkara og sigur seg vera forsætisráðharri okkara, er tað bert tí at hann nýtir vald sít til at halda eitt annað ríki undir valdi sínum. Hetta er ikki ókent í søguni. Vit hava t.d. eitt dømi sum tað at Hitler ímóti fólkarættinum nýtti hermegi sína til at taka valdið yvir Noregi og har seta eitt stýri á stovn undir leiðslu av tí døgvaliga herovastanum Vidkun Quisling. Quisling hevði bert valdið av tí at týska stjórnin stuðlaði hann við vápnum og pengum. Somuleiðis hava tey kommunalu stýrini í ríki okkara bert valdið av tí at danska hermegin og danski ríkisskassin stuðla teimum. Øll vit sum her standa, vita fullvæl, at hevði Nyrup ikki síðani 9. juni 1995 gildið triggja milli-ardir til okkara heimastýri, so hevði tað ikki verið til í

lagnu okkara, tí fáur man ivast í, at tæri í tjóð okkara er eins gott og hjá nakrari aðrari tjóð. Hetta sæst eisini av tí, at meðan land okkara undir byrðun av heimastýrisskipanini og blokkinum ikki kann klára seg, so fáa landsmenn okkara arbeiði og standa seg ofóra væl so titt og knapt teir eru komnir burtur úr hesum neyðardýpi, sum Nyrup hevur okkum gangandi í. Tað er ikki av tilvild, at tað í einum donskum blað stóð ein grein sum æt: „Hjælp Danmark – fang en færing“. Og Nyrup hevur ikki bert fangað ein, men hevur fangað okkum allar samlir.

Tað sum skal til hjá okkum er sostatt frælsi, men tað stýri forsætisráðharrin okkum, hóast hann væl veit, at vit hava fullan rætt til frælsi okkara. Hann veit eins væl og vit, at vit ikki altíð hava verið saman við Danmark. Hann veit, at tað ríki, vit vóru ein partur av, gjørdi ein fullgyldugan altjóða sáttmála við Danmark, sum segði, at hóast ríki okkara var saman við Danmarkar ríki, hevði tað fullkomuliga sama rætt sum hetta ríki. Hann veit eisini, at hansara heimild til at stýra okkum fram til 9. juni 1998 var ein stýrisskipanarlóg, sum vit sjálvi høvdu samtykt og sum sigur at kongur skal hava alt vanligt úttandi og lóggevandi vald, men ikki rætt at gera eina nýggja stýrisskipanarlóg. Hann veit, at orsøkin til at hann er forsætisráðharri er tann, at tað danska fólkið í sínari tíð heitti á kong um at fáa frælsi og ein tjóðfund at gera sína stýrisskipan. Danska fólkið hevur heimilað honum at stýra Danmarkar ríki, og fram til 9. juni 1995 hevði hann eisini heimild til at stýra ríki okkara. Hann veit eisini, at henda dag misti hann heimildina til at stýri okkum, og bert við at bróta tann altjóða sáttmála, sum Danmark hevur gjørt við okkum um at vit hava sama rætt sum danska ríkið til at stýra okkara egnu víður-skiptum, ber tað til hjá honum at koma yvir um mark til at reka sjarmúttak hjá okkum. Væl var Hitler ringur, men hann dittaði sær tó ikki at koma til Quisling at gjara út fyrri tí norska fólkinum, so vit noyðast til ein-

falt at konstatara, at Nyrup er verri enn Hitler.

Nú má eingin misskilja meg og halda, at eg havi nakað ímóti Nyrup. Eg kenni ikki mannin, men hann er helst ein góður hjúna felagi og góður faðir hjá børnum sínum. Tað sum vit finnast at, er hansara lutverk sum forsætisráðharri í Danmark. Men eftir tí vit hava skilt, so fær hann fullan stuðul frá hinum donsku flokkunum í tí yvirgangspolitikki, um hann rekur ímóti okkum. Okkum ger tað tí tað sama, um danski forsætisráðharrin eitur Nyrup ella okkurt annað, tí teir eru av sama súrdeiggi allir samlir. Hetta sœu vit eisini greitt á eitt samt fólkatungt tók undir við at knúgva fólksins greiða dóm á fólkaatkvøðuni tann 14. september 1946.

Men hin vegin er tað púra greitt, at vilja danskir politikarar taka annað skinn um bak og halda uppat við at leggja seg upp í innanríkis víðurskifti okkara við at mutra okkara heimastýrisskipanarlóg og sýta fyrri at geva okkum frælsi, so eru teir vælkomnir higar. Tað var hetta, sum vit skrivaðu til Nyrup, men hann læstst ikki um vón og hevur ikki á nakran hátt givið til kennar, at hann ætlar at lata skil og skynsemi ráða og leggja niður sín leiklut sum imperialistur. Tí er tað neyðugt hjá okkum at gera honum greitt at hann er ikki vælkominn í ríki okkara, og at vit venda okkum til hansara við eini yvirlysing.

Zacharias Wang